

محمد رقیعی / تسنیم

سیل اخیر در ایران علاوه بر خسارات مادی، حاوی رخدادهای سیاسی و واکنش‌های مرتبط با آن است

حساسیت‌ها از «حشد الشعبی» تا «جمعیت امام علی (ع)»

یادداشت

با ترامپ، بی ترامپ

یادداشت

احمد رضایان قیبه ناشی پژوهشگر

کند می‌توان پیش‌بینی کرد که ترامپ در یکسال پایانی ریاست جمهوری خود، سیاست تنش‌زایی بین ایران با کشورهای منطقه و اروپا را دنبال کند. در این میان، بسیاری از سیاستمداران جمهوری اسلامی ایران امیدوار هستند تا در انتخابات ۲۰۲۰ ریاست جمهوری آمریکا، ترامپ برای بار دوم انتخاب نشود و یکی از رقبای دموکرات او بتواند وارد کاخ سفید شود. با توجه به ادعای دموکرات‌ها مبنی بر دخالت روس‌ها در انتخابات ۲۰۱۶ و همچنین رفتارهای کنترل نشده و هیجانی ترامپ و خشم طرفداران دمکرات از برخی عملکردهای ترامپ و خشم متقابل طرفداران ترامپ از دموکرات‌ها، می‌توان انتظار داشت که انتخابات ۲۰۲۰ در آمریکا در صورتی که با پیروزی ترامپ همراه نشود با تنش‌های شدید خیابانی همراه شود که این می‌تواند فرصت مناسبی برای جمهوری اسلامی ایران باشد. رقبای دموکرات ترامپ در انتخابات ۲۰۲۰ چهره‌های سرشناس و محبوبی هستند که این روزها درگیر رقابت درون حزبی هستند. افراد شاخصی همچون:

۱. برنی سندرز: سناتور ایالت ورمانت
۲. جو بایدن: معاون رئیس‌جمهور سابق
۳. الیزابت وارن: سناتور ایالت ماساچوست
۴. کوری بوکر: شهردار نیوآرک
۵. هولیان کاسترو: شهردار و وزیر سابق
۶. کاملا هریس: سناتور ایالت کالیفرنیا

چند نکته مهم در مورد کاندیداهای دموکرات:

۱. تقریباً هر ۶ نفر حامی امنیت رژیم هستند
۲. هر ۶ نفر مخالف خروج ترامپ از برجام هستند
۳. بجز برنی سندرز بقیه موافق فشار به ایران هستند به‌ویژه الیزابت وارن.
۴. هر ۶ نفر مخالف ماجراجویی آمریکا در افغانستان و خاورمیانه هستند.
۵. هر ۶ نفر موافق توسعه روابط با جمهوری اسلامی ایران هستند.
۶. از بین این ۶ نفر به نظر می‌رسد الیزابت وارن طرفیست بالایی در جذب آرای درون حزبی و جذب حمایت بزرگان سیاسی حزب دموکرات داشته باشد.
۷. از بین این ۶ نفر دو نفر گفتمان تقریباً متفاوتی دارند، برنی سندرز و الیزابت وارن. انتظار می‌رود در نهایت رقابت درون حزبی بین این دو شکل بگیرد.

مهدی قسبی استناد دانشگاه شهید چمران اهواز

پدیده بی نظیر و استثنایی شرایط آب و هوایی سال‌های ۹۶ و ۹۷ که در آنها دو سال خشک مفرط و تسالی شدید در کنار هم قرار گرفتند برای مردم ما و خصوصاً مدیران کشور درسی‌هایی داشت که در شرایط معمول نمی‌شد به این خوبی شرایط اقلیمی کشورمان و پربودهای هیدرولوژیکی خشک و تر آن را به آنها آموخت و یا نشان داد. در سال‌های ۹۷-۹۶ بحران خشکسالی مفرط را تجربه کردیم و در کمال ناباوری در سال‌های ۹۸-۹۷ در حال تجربه بحران تسالی شدید هستیم و سیلاب امان مردم و مدیران را بریده است. لذا برای ما که کمتر به تجارب بشری و علمی اهمیت می‌دهیم و حافظه بلند مدت‌مان متأسفانه کمی ضعیف است، فرصتی است که در درس‌های برگرفته از این وقایع را برای خود و آیندگان خلاصه کنیم. قبل از ورود به اصل بحث همه باید بدانیم دامنه شرایط هیدرولوژیکی کشورمان در بین همین دو سالی است که گذرانده ایم. هر دوی این اتفاق‌ها هر چند از واقعیت هیدرولوژیکی کشورمان هستند اما به ندرت رخ می‌دهند و به معنای واقعی کلمه باید بحران قلمداد شوند ولی در بیشتر سال‌ها وقایعی نه به شدت اولی و نه حد فاصل آنها رخ می‌دهد. به هر حال اگر بناسنت مدیریت شرایط بحران آبی انجام شود این دو سال می‌توانند تجربه گرانبهایی برایمان محسوب شوند. اما درس‌های مهمی به‌واقعه اخیر برایمان داشته چیست؟

- ۱- هرگز با طبیعت مبارزه نکنیم این بند را شاید بشود درس افتتاح شیراز نامید. تراژدی و مصیبت سیلاب شیراز چگونه شکل گرفت؟ اکنون جواب بسیار ساده است، مدیرانی به‌نام خدمت به آبراهه‌های دست اندازی کردند و آن را کور کردند و از آن بزرگراه گذراندند و احتمالاً عده‌ای نیز در آن زمان برای آنها به و چه چه نیز کرده‌اند. اکنون مشخص شده که دست اندازی در طبیعت چه مصیبتی برایمان در پی داشته است. پس درس اول و مهم این می‌شود که با احتیاط در طبیعت خصوصاً آن بخش که با آب درگیر است تغییر ایجاد کنیم و هیچ وقت به جنگ با طبیعت نرویم حتی اگر نام آن رودخانه خشک باشد و حتی ۵۰ سال از آن آبی عبور نکرده باشد.
- ۲- سد سازی را چشم بسته زیر سوال نبریم این روزها در انجمن‌ها و سمن‌های زیست محیطی بسیار متداول شده است که بدون در نظر گرفتن واقعیات کشورمان و چشم بسته با سد سازی مخالفت می‌شود و اظهار نظرهایی نیز در مورد آن میان برداشتن سدهای فعلی می‌شود. باید بدانیم در واقعه اخیر (۷ و ۸ فروردین ۹۸) اگر سدها نبودند دبی عبوری از اهواز به بیش از ۵۰۰ مترمکعب در ثانیه نیز می‌رسید حال آن را مقایسه کنید با عدد ۱۸۰۰ که در حال عبور از

سیلاب و درس‌های آبی ۹۶ و ۹۷

اهواز بود. در وضعیت فعلی کارون در مقطع اهواز عبور دبی ۵۰۰ مترمکعب در ثانیه مسسای بود با زیر آب رفتن نصف شهر اهواز و بسیاری از روستاهای مسیر و یا در مسیر رودخانه کرخه بدون اثر سد کرخه شهرهای حمیدیه و سوسنگرد و بستان و روستاهای مسیر همه را سیلاب در بر می‌گرفت و فاجعه‌ای ملی شکل می‌گرفت. بحتم این نیست که همچنان می‌توانیم به سدسازی بی‌رویه ادامه دهیم اما به اعتقاد نگارنده در کشورمان تاکنون در سد سازی افراط نکرده ایم و هنوز دیگر کشور ظرفیت ایجاد سد جدید وجود دارد. خطری که ایجاد مخزن جدید در ذهن‌ها ایجاد می‌کند در این است که با ساختن مخزن جدید محل مصرف آب جدید نیز تعریف شود که این اشتباه است زیرا ما از منابع آب شیرین بیش حد استفاده نموده ایم و باید مقدار فشار به منابع آب را به تدریج کاهش دهیم. لذا باید توجه کرد که ایجاد مخزن و سد جدید نباید سبب ایجاد محل مصرف جدید شود. به سیلاب‌ها به‌عنوان یک فرصت نگاه کنیم سیلاب‌ها ظرفیت زیادی از آب در اختیار ما قرار می‌دهند که با آن باید با برنامه ریزی صحیح برخورد کرد. هر چند عبور سیلاب از رودخانه کارون و واریز آن به خلیج فارس نیز سبب بهبود محیط زیستایی رودخانه و دریا می‌گردد اما وقتی تالابی مانند شادگان و تالاب‌های مشابه تشنه آب شیرین هستند باید بتوان از این منبع و سیلابهای دیگر به نحو بهتری برای این محیط‌های آبی در خطر و مکان‌های دیگری مانند کانون‌های ریزگرد بهره جست.- ۴- بر لایروبی کارون بافشاری نکنیم نکته‌ای که این روزها به کرات شنیده می‌شود و از عوامل سیل در کارون قلمداد می‌شود مسئله لایروبی کارون است. اولاً باید توجه داشت که لایروبی کارون در مقطع اهواز هیچ اثر مثبتی که در ارتفاع سیلاب ندارد حتی متأسفانه اثر منفی هم نیز خواهد داشت یعنی سبب افزایش ارتفاع بیشتر نیز خواهد شد (ادله علمی آن از حوصله این بحث خارج است و علاقه‌مندان می‌توانند به مقاله علمی مربوط به همین مسئله از آم، قمشی، قایضی زاده و منصوری با عنوان «شبیه‌سازی هیدرولیکی طرح‌های ساماندهی رودخانه.....» مراجعه نمایند). لایروبی درست و اثر بخش در کارون باید پایین دست اهواز و حد فاصل دارخوین تا مانندر جنگیه انجام شود که البته در صورت انجام، اثر آن نیز از نظر ارتفاع سیلاب، کم و دوام آن نیز کوتاه مدت (حداکثر سه سال) خواهد بود. زیرا رسوبات وارد شده مجدداً رودخانه را به همان شکل اشغال خواهند کرد. کوتاه سخن اینکه اگر منظور از لایروبی تسهیل عبور سیلاب باشد خیلی نباید به این راه حل دل بست. راه حل اثربخش دائمی وجود دارد که لایروبی نیست و در صورت نیاز قابل تجویز است.
- ۵- در امور توسعه‌ای نکات زیست محیطی را جدی

بگیریم هر چند سیل اخیر بسیار شدیدتر از آن بود که جنگل‌ها و مراتع بکر بتوانند جلوی آن را بگیرند اما قطعاً از بین بردن جنگل‌ها و مراتع به منظور امور توسعه‌ای، در مقدار فرسایش خاک در حوضه‌ها و عدم نفوذ کافی آب سیلاب به آب‌های زیرزمینی اثر داشته‌اند. گل‌آلود بودن بیش از حد آب در همه سیلاب‌های اخیر در نقاط مختلف کشور گواهی می‌داد که فرسایش خاک (که یکی از سرمایه‌های مهم کشور باید محسوب شود) متأسفانه به صورت چشم‌گیری رخ داده و خاک حاصل‌خیز با سیلاب شسته شده و از دست رفته است. اینها می‌تواند سیگنالی از تخریب زیست محیطی در حوضه‌های آبخیز باشد. پس می‌تواند در امور توسعه‌ای حفظ نکات زیست محیطی را جدی بگیریم و از کنار آنها سراسری نگذریم.- ۶- خشکسالی را فراموش نکنیم فارغ از نگرانی سیلاب، وقوع تسالی بعد از خشکسالی مفرط سال آبی گذشته موجب خرسندی است، اما باید توجه داشت که هیچ تضمینی نیست که این تسالی برای سال‌های پیش رو نیز ادامه داشته باشد. روش‌های پیش‌بینی اقلیمی آب و هوا حداکثر می‌توانند برای شش ماه بعد پیش‌بینی نسبی قابل قبولی داشته باشند. هر چند علاقه‌مندیم این ترسالی ادامه‌یابد اما متأسفانه فعلاً پدیده غالب، خشکسالی است. بنابراین تا استخراج نتایج مدل‌های پیش‌بینی اقلیمی باید همچنان خود را برای خشکسالی آماده نگه داریم. لذا صرفه جویی در مصرف آب و بالا بردن راندمان استفاده از آب را باید سرلوحه کار خود قرار دهیم.
- ۷- حریم بستر آبراهه‌ها محافظت کنیم متأسفانه وضعیت بستر رودخانه‌ای مانند کرخه و تجاوز به حریم رودخانه در سال‌های اخیر سبب شده است که حداکثر دبی عبوری که می‌توانست به ۱۰۰۰ مترمکعب در ثانیه نیز برسد اکنون به کمتر از ۴۰۰ مترمکعب در ثانیه تقلیل یافته است. این اتفاق متأسفانه در اغلب رودخانه‌های کشور رخ داده است. دلیل این مسئله می‌تواند کوتاهی متولیان رودخانه‌ها و

یا عدم همراهی سایر دستگاه‌های ذیربط باشد. لذا به جد توصیه می‌گردد که با مدل‌های قابل اعتماد حریم رودخانه‌ها استخراج شده و با کمک مردم و همراهی قوه قضاییه نسبت به تخلیه و احیاء و حفظ حریم رودخانه‌ها اقدام شایسته به‌عمل آید.- ۸- حفظ آمادگی برای بحران‌ها و همکاری و همدلی در چنین مواقعی همان طور که در ابتدای یادداشت ذکر شد بحران خشکسالی سال گذشته و تسالی شدید امسال بسیار استثنایی و نادر و به معنی واقعی بحران تلقی می‌شوند. در این مواقع تنها چیزی که سبب کاهش صدمات می‌شود حس همدلی و همراهی و کمک همه است. به هیچ وجه نباید در زمان بحران حس ناامیدی و یاس را ایجاد نمود و یا در کارکردها شک و شبهه ایجاد کرد و ذهن خدامان کشور را متوشش کرد. دادن پیشنهاد و اطلاعاتی که به مدیران کمک می‌کند شدیداً توصیه می‌شود. توجه شود که منظور این نیست که انتقاد نکنیم بلکه نظرم این است که ارزیابی عملکردها و تشخیص خدمات و یا نقدها را باید گذاشت برای بعد از فروکش کردن بحران. قطعاً ثبت نکات مثبت و منفی مواجهه با این بحران‌ها می‌تواند برای سایر نقاط و همین طور آیندگان بسیار مفید باشند.
- ۹- از ظرفیت‌های آکادمیک کشور بیشتر استفاده کنیم متأسفانه به نایق در ذهن بسیاری از مدیران کشورمان چنین جاافتاده است که نظرات علمی و آکادمیک خیلی به‌درد کار اجرایی نمی‌خورند و به‌راحتی بیان می‌کنند که کار اجرایی از کار آکادمیک جداست. نمی‌دانم این گزاره‌ها را از کجا پیدا کرده‌اند اما بسیار شنیده‌ام که با الفاظ «این حرفها دانشگاهی است» یا «کار اجرا با کار دانشگاهی و علمی متفاوت است» سعی دارند خود را از کارهای علمی و آکادمیک به دور نگه دارند. به نظرم حال که نتایج و صدمات دوری از کارهای علمی و آکادمیک یکی پس از دیگری هویدا شده‌اند، وقتش رسیده که مدیران کشور در استفاده از ظرفیت‌های علمی و آکادمیک کشور بیش از پیش متعهد شوند.

سازمان آگهی:

۰۹۱۲۶۸۷۰۱۹۱

۰۲۱۸۸۹۹۴۶۰۸